

УДК 336.244

*К. Д. Мотюк,
молодший науковий співробітник
відділу наукових досліджень
з організаційних питань митної справи
Державний науково-дослідний інститут митної справи*

ЕКСПЕРТИЗА ТРИАЦИЛГЛІЦЕРИДІВ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ПЕРЕЕТЕРИФІКОВАНИХ ОЛІЙ

Постановка проблеми. В митній діяльності широко застосовується експертна діяльність, яка на сьогодні є одним із основних та найбільш дієвих засобів контролю. Оскільки експертиза відіграє значну роль у сфері захисту державних інтересів, виникає необхідність у розробці нових методик виконання вимірювань, що дозволить експертним підрозділам здійснити визначення коду товару за УКТ ЗЕД, що, в свою чергу, сприятиме правильності визначення митної вартості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальнотеоретичним питанням проведення експертизи та здійсненню митної експертизи зокрема, присвячено праці Т. Коломієць, В. Малигіної, Н. Придульської, О. Романенко, А. Дусика. та ін., проте, поза увагою вчених досить тривалий час залишалося питання ввезення на територію України під виглядом натуральних речовин, речовин зі зміною хімічного складу, зокрема і переетерифікованих олій.

Метою написання статті є оцінка необхідності розробки та використання методики виконання вимірювань (далі МВВ) переетерифікованих олій при визначенні їх митної вартості.

Результати досліджень. На даний час в літературних джерелах виділяють кілька підходів до трактування категорії «експертиза», зокрема, у новому тлумачному словнику української мови цей термін трактується як розгляд, дослідження будь-якої справи з метою зробити правильний

висновок, дати достовірну оцінку відповідному явищу, дослідження, обстеження, огляд, розгляд, аналіз [1]. Відповідно до словника іншомовних слів експертиза (від лат. «досвідчений») означає розгляд, дослідження експертом певних справ, питань, що потребують спеціальних знань і мотивованих, достовірних висновків [2]. Митним кодексом України визначено, що експертиза призначається у випадку, якщо для з'ясування проблематичних аспектів, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Окрім того, зазначена експертиза не є судовою [3].

Таким чином, експертиза, як специфічний вид діяльності, розглядається як випробування, дослідження якості (споживчих властивостей, нешкідливості, харчової цінності тощо), кількості та відповідності умовам нормативної документації, умовам договору партії (або окремого товару) з наданням мотивованого, об'єктивного, незалежного, кваліфікованого висновку [5]. Метою експертизи є проведення аналізу і оцінки якості товару для виявлення його відповідності нормативним документам, ідентифікації та фальсифікації.

Митна експертиза характеризується специфічністю предмета, завдання, об'єктів та методів дослідження. До об'єктів митної експертизи належать: товари та предмети, що переміщуються через митний кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження;

об'єкти контрабанди та порушення митних правил; товаросупровідні документи, що використовуються при митному контролі та митному оформленні. Призначення митної експертизи пов'язано з виконанням таких завдань: проведення лабораторних досліджень, експертиз, прийняття рішень про класифікацію товарів згідно УКТ ЗЕД для забезпечення здійснення митного контролю; проведення науково-дослідних робіт у сфері експертного забезпечення діяльності митних органів у межах питань, віднесених до компетенції митної служби; керівництво діяльністю експертних підрозділів; забезпечення організації підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації експертів за напрямками досліджень.

При здійсненні експертизи в митній справі вирішується цілий комплекс загальних завдань фіскального, статистичного, контрольного, захисного та економічного характеру.

У структурі митної служби України підрозділи митної експертизи виділені окремою ланкою і розміщуються у Центральному митному управлінні лабораторних досліджень та експертної роботи (ЦМУЛДЕР) і його регіональних підрозділах.

ЦМУЛДЕР, на сьогодні, проводить наступні види експертиз: ідентифікаційну, хімічну, технологічну, сертифікаційну, матеріалознавчу, товарознавчу, оцінну, екологічну, гемологічну, криміналістичну, мистецтвознавчу.

У діяльності митних органів, що пов'язані із здійсненням експертизи, виділяються два напрями: експертиза при здійсненні провадження у справах про порушення митних правил та здійснення експертизи під час митного контролю та митного оформлення товарів. При митному оформленні здійснюється визначення митної вартості товарів.

Відповідно до ст. 57 Митного Кодексу (далі – Кодекс) визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:

1) за ціною договору (контракту) щодо товарів, що імпортуються (вартість операції);

2) за ціною договору щодо ідентичних товарів;

3) за ціною договору щодо аналогічних (подібних) товарів;

4) на основі віднімання вартості;

5) на основі додавання вартості (обчислена вартість);

6) резервний.

Основним методом визначення митної вартості є перший метод – за ціною договору (вартість операції). Кожен наступний метод застосовується лише у разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу.

Зазначений метод не використовується у встановлених Кодексом випадках, а саме:

1) наявність обмеження прав покупця (імпортера) на використання оцінюваних товарів, за винятком випадків визначених Кодексом;

2) наявність умов або застережень, які унеможливають визначення вартості товарів;

3) якщо частина виручки від подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів надходить прямо або опосередковано продавцеві, якщо тільки не буде зроблено відповідне коригування з урахуванням положень частини десятої ст. 58 Кодексу ;

4) якщо покупець та продавець пов'язані між собою і ці відносини вплинули на ціну товарів;

5) використані декларантом відомості:

- не підтверджені документально;

- не є визначеними кількісно;

- не є достовірними та/або відсутня хоча б одна зі складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні.

Відповідно до ч. 1 ст. 55 Кодексу, рішення про коригування заявленої митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України з помещенням у митний режим імпорту, приймається митним органом у письмовій формі під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості цих товарів як до, так і після їх випуску, якщо митним органом у випадках,

передбачених ч. 6 ст. 54 цього Кодексу, виявлено, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів, а саме:

1) декларантом неправильно проведено розрахунок митної вартості;

2) неподання основних документів, які підтверджують відомості про заявлену митну вартість товарів (згідно з переліком та відповідно до умов, наведених у ч. 2 ст. 53 Кодексу);

3) невідповідності обраного декларантом або уповноваженою ним особою методу визначення митної вартості товару умовам, наведеним у Главі 9 Кодексу;

4) надходження до митного органу документально підтвердженої офіційної інформації митних органів інших країн щодо недостовірності заявленої митної вартості.

Експертиза при визначенні митної вартості проводиться експертами спеціалізованого митного органу з питань експертного забезпечення, його відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу.

Експертом може бути особа, яка має необхідні знання для надання відповідного висновку. Експерт призначається посадовою особою митного органу, в провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, у разі потреби в спеціальних знаннях. Експерт зобов'язаний надати об'єктивні висновки по кожному з випадків поставлених перед ним питань.

Деякі з видів визначення кодів УКТ ЗЕД потребують додаткових досліджень та залучення вузькоспеціалізованих експертів. Так, наприклад, визначення переетерифікованих олій. В результаті переетерифікації можна одержувати нові модифіковані жири з будь-яким триацилгліцерольним складом і поліпшеними органолептичними та фізіологічними властивостями, що задовольняють різноманітні вимоги, які визначаються до жирів різними галузями промисловості [7]. Тому освоєння технологічного процесу переетерифікації розгля-

дається в багатьох країнах як принципово новий етап у розвитку жиропереробної промисловості, що забезпечує різке поліпшення якості, розширення асортименту і підвищення біологічної цінності харчових жирових продуктів. Виробництво переетерифікованих жирів організовано як у нас в Україні, так і за кордоном: в США, Німеччині, Канаді, Англії, Японії, Голландії, Іспанії, Франції та інших країнах. Ці жири застосовуються у виробництві столових, бутербродних та дієтичних маргаринів, рідких і пластичних кулінарних жирів, салатних олій, кондитерських жирів, замінників олії какао, жирів для хлібовипікання, фармацевтичних препаратів, тощо [8].

Відомо, що фізичні властивості жирів визначаються не тільки жирнокислотним складом, їх поліморфізмом і фазовим складом, але й характером розподілу кислотних радикалів у молекулах триацилгліцеролів, що визначається співвідношенням різних типів триацилгліцеролів у жирі. Так, наприклад, при тому самому або близькому складі жирних кислот, але різному їх розподілі в молекулах ацилгліцеролів жири можуть суттєво відрізнятися за своїми фізичними властивостями (олія какао і баранячий жир).

Специфічні особливості будови триацилгліцеролів, їх жирнокислотний склад впливають на температуру плавлення жирів. Температура плавлення насичених жирних кислот і їх ацилгліцеролів зростає зі збільшенням молекулярної маси. Температура плавлення ненасичених жирних кислот і їхніх ацилгліцеролів є нижчою, ніж насичених кислот з відповідним числом атомів вуглецю, причому для кислот з парним числом атомів вище, ніж з непарним. На температуру плавлення ненасичених жирних кислот впливає кількість подвійних зв'язків: чим їх більше, тим нижчою є температура плавлення. Положення подвійних зв'язків у ланцюгу й їх просторове розташування також впливають на величину цього показника. Для ненасичених жирних кислот температура плавлення знижується в міру видалення подвійного

зв'язку від карбоксильної групи. Певний вплив на зміну температури плавлення вносить поліморфізм кристалічної структури жиру [9].

Тому із всіх розглянутих видів переетерифікації для жиропереробної промисловості на сьогодні найбільш актуальною є міжмолекулярна переетерифікація. Вона полягає у взаємодії між молекулами триацилгліцеролів, що складається в обміні жирнокислотними радикалами, завдяки тенденції їх до рівномірного розподілу в молекулах ацилгліцеролів, що мають, у свою чергу, також тенденцію до утворення рівноважного триацилгліцерольного складу жирів.

У результаті міжмолекулярної переетерифікації відбувається зміна триацилгліцерольного складу жирів, що викликає появу нових і усунення деяких колишніх їх властивостей. Тому цей вид переетерифікації відкриває практичні можливості видозміни жиру і надання йому бажаних фізико-хімічних властивостей, що має велике практичне значення. Отже, міжмолекулярна переетерифікація дозволяє з натуральних жирів рослинного і тваринного походження шляхом перетворення в них ацилгліцерольних систем одержувати нові види жирової сировини (із заданими фізико-хімічними властивостями), які можуть

бути використані для харчових і технічних цілей. За допомогою цього методу можна одержати тверді жири, які використовуються для виробництва маргарину та мила, і рідкі – для виробництва оліфи, лакових фарб, консервів та інших цілей [7,8,9].

У разі визначення переетерифікованих олій та жирів відбудеться зміна товарної позиції відповідно до УКТ ЗЕД, що у свою чергу призведе до нарахування інших ставок мита. Тому, розробка МВВ переетерифікованих жирів є надзвичайно актуальною. Подібні напрацювання доцільно провести не тільки з оліями та жирами, але й з категоріями товарів, які є «проблемними» при нарахуванні митної вартості.

Висновки. Оскільки база методик вимірювань на сьогодні є недостатньо укомплектованою, постає проблема правильності визначення коду за УКТ ЗЕД. Розробка та впровадження в діяльність МВВ надасть можливість експертним підрозділам ЦМУЛДЕР однозначно відповідати на питання: чи є жир, представлений на аналіз, переетерифікованим. Застосування МВВ унеможливить ввезення переетерифікованих жирів (олій) на митну територію України під виглядом натуральних жирів, а тому дозволить убезпечити країну від ввезення неякісної продукції й дасть змогу збільшити надходження до бюджету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень/ [уклад. Л.О. Пустовіт та ін.]. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
2. Новий тлумачний словник української мови в 4 томах / [уклад. В. В. Яременко та ін.]. – К.: Аконт, 1999 – 912 с.
3. Митний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495%D0%B0-17>
4. Про затвердження Положення про Центральне митне управління лабораторних досліджень та експертної роботи Наказ Державної митної служби України від 29 березня 2004 року N 220 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0220342-04>
5. Основи експертизи продовольчих товарів [навч. посібн] / В.Д.Малигіна та ін. - К. : Вид-во «Кондор», 2009. – 296 с.
6. Коломієць Т.М. Експертиза товарів: підручник/ Коломієць Т. М., Притульська Н. В., Романенко О. Л. - К. : Вид-во КНТЕУ, 2001. – 274 с.

7. Технология переработки жиров / Арутюнян Н. С., Корнена Е. П., и др. под ред. проф. Н.С.Арутюняна.–3-е изд. – М.: Пищепромиздат, 1999.– 452 с.
8. Гринберг Г. Модифицированные жиры / Г. Гринберг, Г. Щепаньская – М. : «Пищевая промышленность», 1973г. – 105 с.
9. Тютюнников Б. Н. Химия жиров / Тютюнников Б. Н., Бухштаб З. И., Гладкий Ф. Ф. и др. – М. : Колос, 1992. – 448 с.

Мотюк К.Д. Експертиза триацилгліцеридів як основа для визначення переетерифікованих олій при оцінці їх митної вартості

Анотація. Обґрунтовано актуальність розробки методики виконання вимірювань переетерифікованих олій при визначенні їх митної вартості.

Ключові слова: митна вартість, методика виконання вимірювань, триацилгліцериди, переетерифікація.

Мотюк Е.Д. Экспертиза триацилглицеридов как основа для определения переэтерифицированных масел при оценке их таможенной стоимости.

Аннотация. Обоснована актуальность разработки методики выполнения измерений переэтерифицированных масел при определении их таможенной стоимости.

Ключевые слова: таможенная стоимость, методика выполнения измерений, триацилглицериды, переэтерификация.

Motiuk E.D. The examination of triacylglycerides as the basis for determining transesterification oils in assessing their customs value

Summary: It has been proved that the urgency of developing methods for measuring transesterification in determining their customs value.

Keywords: customs value, methods of measurement, triacylglycerides, transesterification.

